

# Illés Árpád Bogláron

VISSZHANG - LXIV. évfolyam, 19. szám, 2020. május 8.

György Péter nem tudja, milyen utakon jutott Illés Árpád Balatonboglárra, én meg nem tudom, hogyan jutott eszébe Illés Árpádról írni (*Az Ismeretlenből érkezett vendég, ÉS, 2020/17., ápr. 24.*). Mindenesetre nagyszerű, hogy eszébe jutott. Mindig hiányoltam az ő nevét a hatvanas évek szocreáltól nem fertőzött kiválóságainak említésekor. Kisebb bibliográfiát lehetne összeállítani azokból a tanulmányokból, könyvekből, melyek a szocreál kontra „tisztán maradók” körét tárgyalják, és Illés Árpád neve, szerepe nincs ott. Elfelejtődött? Inkább ismeretlen maradt.

Illés Árpád úgy került Boglára, hogy amikor a kápolnatárlatok már megindultak, Galántai György megkért, hogy állítsak össze egy csapatot. Négy művészt kerestem meg: Berki Violát, Donáth Pétert, Illés Árpádot és Papp Oszkárt. Mi öten szerepelünk a fennmaradt szórólapon. Tekintve a boglári kiállítások neoavantgárd/underground jellegét, a névsor mai szemmel különös lehet, nem összeillő és nem föltétlenül az alkalomhoz társítható művészeket hoz össze. Felidézve az akkori magamat, valami „összellenzéki”, művészeket egyesítő szándék mozgathatott, amennyiben a hivatalos művészettel szembenálló, el nem ismert, idősebb avantgárd művészeket akartam az akkori maiakkal együtt látni. Berki Viola (akit nehéz volt rábeszélni) olyan meggondolásból kerülhetett a csapatba, hogy egyszerűen kedveltem őt és a munkáit.

Az izgalmat a kiadvány megteremtése jelentette. Illegális munka volt, és teljes egészében, a szedéstől a szállításig egy készséges és a lebukás veszélyével tisztában lévő, a Kossuth Nyomdában alkalmazott fiatal nőnek köszönhettem, akinek a nevét akkor sem ismertem. Az előszó helyett összegyűjtött idézetek a modern művészet ideálját és a művészet szabadsága iránti vágyat voltak hivatva demonstrálni. Érdekesnek találom mai szemmel, hogy a klasszikus modern érvek vadul hangzottak ugyan a hivatalos művészetpolitikával szemben, ám a boglári jelenléthez és akciókhoz viszonyítva, amit támogatni voltak hivatottak, mégiscsak konzervatív álláspontot képviseltek.

Hadd illesszek ide végül egy történetet Illés Árpádról, aminek a valóságáról nem kezeskedem, de az ő pályafutására mindenképpen jellemzőnek tartom. Amikor a Nemzeti Galéria a Várba költözött (1975), a vezetőség lóhalálában igyekezett a gyűjteményből hiányzó műveket beszerezni a nyitó kiállításához. Felkerestek néhány „ellenzéki” művészt (Bálint és Gyarmathy nevére emlékszem), köztük Illés Árpádot is. Illés nem lelkesedett, érezte a helyzet visszasságát, „most hirtelen milyen sürgős lett”, s vonakodott képet adni. A küldött – lehet, hogy maga PÖG (Pogány Ö. Gábor) – erősködött. Na jó, mondta végül Illés Árpád, „de kiteszitek!” Az illető mindent megígért. A megnyitóra izgatottan ment a művész – a képét nem állították ki. Az eset nagyon megviselte. Állítólag hozzájárult korai halálához.